

Kwaliteitskaart Anti-pestprotocol

Kaart	Anti-pestprotocol
Deelgebied	Gedrag
Verantwoordelijke	Werkgroep gedrag
Geëvalueerd	Opgesteld mei 2021, evaluatie mei 2022

Inleiding:

OBS Anne Frank wil een school zijn waar alle leerlingen zich veilig voelen. Dit betekent dat de school expliciet stelling neemt tegen pestgedrag en concrete maatregelen neemt bij pesten. Pesten kan direct fysiek, verbaal of mentaal plaatsvinden, maar ook indirect via internet of telefoon. Wie plaagt wil de ander geen pijn doen. Wie pest, kwetst de ander bewust. Plagen gebeurt in het zicht, pesten gebeurt vaak subtiel en uit het zicht van ouders en leerkrachten. Daardoor weten zij meestal niet wat zich precies afspeelt tussen kinderen. Dat betekent dat er een goede samenwerking moet zijn tussen school en ouders en dat de kinderen moet worden geleerd hoe zij kunnen reageren als zij zich gepest voelen of merken dat andere kinderen worden gepest. De belangrijkste regel bij pesten is dat kinderen die ermee te maken krijgen, er thuis en/of op school over moeten praten. Dit is geen klikken maar signaleren. Wie klikt wil dat de ander straf krijgt. Wie signaleert wil dat het ongewenste gedrag ophoudt. Deze kaart geeft aan hoe wij daar op school voor willen zorgen.

Doel:

De beste manier om het pestprobleem aan te pakken is voorkomen dat leerlingen gaan pesten. Daarvoor is een veilig pedagogisch schoolklimaat nodig, waarin adequate preventieve maatregelen worden getroffen om probleemgedrag te voorkomen. Als er desondanks sprake is van pesten, dan werkt de school met de zogenaamde vijfsporenaanpak. Dit houdt in dat de ondersteuning zich richt op hulp aan het gepeste kind, hulp aan de pester, hulp aan de meelopers en de zwijgende middengroep, hulp aan de ouders en hulp aan de leerkracht. Doel van dit protocol is het inzichtelijk maken van alle preventieve en repressieve anti-pestmaatregelen.

Preventieve maatregelen

Kwink

Een sterke, sociaal veilige groep voorkomt pesten. In zo'n groep spreken kinderen elkaar op een positieve manier aan op hun gedrag. Kwink leert kinderen hoe dat moet en bouwt ook aan hun emotie woordenschat en het uiten van emoties. M.b.v. deze methode wordt wekelijks aandacht besteed aan sociaal-emotioneel leren, inclusief burgerschap en mediawijsheid. De lessen zijn gericht op preventie (van bijvoorbeeld pesten op school) en de kracht van een veilige groep. Alle groepen behandelen op hetzelfde moment dezelfde onderwerpen en competenties. Hierdoor is het eenvoudiger om het geleerde in praktijk te brengen, want alle leerkrachten en leerlingen spreken immers dezelfde taal. Kwink werkt met de 5 gedragscompetenties:

- Besef hebben van jezelf
  - Kunnen inschatten van je eigen gevoelens
  - Kennis hebben van je interesses, waarden en kracht
  - Een gezond zelfvertrouwen
- Besef hebben van de ander
  - Empathie
  - Perspectief nemen
  - Verschillen tussen individuen en groepen herkennen en waarderen
  - Sociale situaties juist interpreteren
- Keuzes kunnen maken
  - Weloverwogen kiezen met de juiste aandacht voor jezelf en de ander
  - Bijdragen aan een positief klimaat in je school
  - Verantwoordelijkheid nemen voor je eigen gedrag
- Zelfmanagement

Impulscontrole bij stressvolle situaties

Omgaan met heftige emoties

Doelgericht gedrag

➤ Relaties kunnen hanteren

Relaties aangaan gebaseerd op samenwerking

Sociale druk weerstaan

Conflicten oplossen

Schoolafspraken

In de kwaliteitskaart Schoolafspraken zijn duidelijke gedragsregels vastgelegd die voor iedereen gelden, alsmede passende maatregelen indien regels worden overtreden of procedures niet worden nageleefd.

Groepsafspraken

Een goede onderlinge sfeer in de groep is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de leerlingen in de groep en de leerkracht. In de eerste weken van het nieuwe schooljaar worden groepsafspraken gemaakt en in de klas opgehangen. De leerlingen van de groepen 7 en 8 (en indien nodig ook groep 6) maken een WhatsHappy poster, waarin ze samen afspraken maken over de manier waarop ze met elkaar om willen gaan via de sociale media. De leerkracht besteedt, naast de Kwink lessen, voortdurend aandacht aan sociale veiligheid door incidenten oplossingsgericht na te bespreken. De leerlingen leren hoe ze ook hadden kunnen reageren en hoe een voor iedereen bevredigende oplossing kan worden gevonden in conflictsituaties.

Zien!

Zien! is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie, welbevinden en sociale veiligheid. Voor het monitoren daarvan wordt 2 x per jaar een vragenlijst afgenomen. Na interpretatie van de scores worden indien nodig actieplannen gemaakt en uitgevoerd voor individuele leerlingen of voor de hele groep.

Vertrouwenspersoon (is tevens anti-pestcoördinator)

De vertrouwenspersoon van de school bevordert en borgt de veiligheid op school. De vertrouwenspersoon is het aanspreekpunt voor leerlingen, ouders en medewerkers die ontevreden zijn over dingen die de school aangaan. Dat kan b.v. (een ouder van) een leerling zijn die te maken heeft met pesten en zich onvoldoende gesteund voelt door de eigen leerkracht. De vertrouwenspersoon zorgt voor de opvang en begeleiding vanaf het eerste gesprek tot de klacht is opgelost, en geeft voorlichting over de mogelijke vervolgstappen en ondersteuning daarbij.

Het goede voorbeeld

Alle volwassenen geven het goede voorbeeld. Zij gaan respectvol om met leerlingen en alle andere bij de school betrokken volwassenen. Bij problemen gaan zij oplossingsgericht te werk en zoeken een oplossing die goed is voor iedereen.

Rol van de ouders

- Als ouders zich zorgen maken om het welzijn van hun of andermans kind, dan overleggen ze met de leerkracht. Uitgangspunt is dat samen een oplossing wordt gezocht die goed is voor alle betrokkenen.
- Ouders kunnen hun kinderen helpen om voor zichzelf op te komen, door hen erop te wijzen dat ze ongewenst gedrag kunnen negeren en/of op een effectieve manier moeten afwijzen (zie tips voor leerlingen). Als dat niet helpt dan moeten ze de hulp van de leerkracht inroepen. Voor jezelf opkomen betekent echter niet terugschelden, -slaan, -schoppen, of op een andere manier wraak nemen. Daarmee escaleren ruzies alleen, want er is nog nooit een probleem mee opgelost. Bovendien wordt de gepeste daardoor zelf pester en krijgt zelf straf, in plaats van hulp en mededogen. Als ouders vinden dat de aanpak tegen pesten in de klas tekort schiet, dan kunnen zij contact opnemen met de vertrouwenspersoon.
- Ouders spreken positief en met respect over andermans kind en opvoeding.

Het is belangrijk dat ouders zich realiseren dat ook hun kind kan pesten of kan worden gepest. Door pesten worden zowel het gepeste kind, als de pester beschadigd. Overleg met de school is dan ook in beide gevallen noodzakelijk. In de praktijk blijkt dat:

- Kinderen die uit onvermogen handelen, goed te corrigeren zijn als ouders en leerkrachten goed samenwerken.
- Kinderen die uit onvermogen handelen, moeilijk te corrigeren zijn als ouders dat onvermogen als excuus gebruiken voor het vertoonde wangedrag.
- Kinderen die zich opzettelijk misdragen, goed te corrigeren zijn als ouders en school op dezelfde lijn zitten.

- Kinderen die zich opzettelijk misdragen, moeilijk te corrigeren zijn als ouders het een probleem vinden van de school en er zelf niet mee lastig gevallen willen worden.

Overblijf

Om pestgedrag tijdens de overblijf te voorkomen, houden de overblijfmedewerkers de kinderen aan de schoolafspraken en handelen op dezelfde manier als de leerkrachten. Na de overblijf vindt een mondelinge overdracht plaats, waarin eventueel pestgedrag wordt gerapporteerd. De leerkracht pakt incidenten op die nog niet naar tevredenheid van alle betrokkenen zijn opgelost. Dit kan ook door een lid van het managementteam gebeuren als het zorgvuldig afhandelen meer tijd kost.

Tips voor leerlingen

Respect

- Spreek met respect over je ouders. Zij hebben het beste met je voor en bepalen wat wel en niet kan.
- Spreek met respect over je school. De leerkrachten hebben het beste met je voor en bepalen wat wel en niet kan op school.
- Spreek met respect over je klasgenoten. Behandel anderen zoals jijzelf behandeld wilt worden.
- Spreek met respect over jezelf. Ook jij mag er zijn!
- Gedraag je op de sociale media, zoals je ook zou doen als je in het echt met iemand praat.

Wat kun je doen als je gepest wordt?

- Sterke houding aanleren: stevig staan, opgeheven hoofd, schouders naar achteren.
- 1-> Pestgedrag negeren.
- 2-> Weglopen en met iemand anders gaan spelen.
- 3-> Stop hou op! zeggen.
- 4-> Naar de leerkracht of pleinwacht gaan als het pesten niet stopt.
Maar: altijd naar de leerkracht of pleinwacht gaan als een leerling scheldt of iemand pijn doet.

Wat kun je doen als je ziet dat iemand gepest wordt?

- Stop hou op! zeggen tegen de pester(s).
- Het gebaar voor time-out maken (T vormen met 2 handen).
- Samen weglopen en ergens anders gaan spelen.

Wat kun je doen als je iemand pest?

- Veel problemen ontstaan doordat kinderen ervan uitgaan dat dingen altijd expres gebeuren, terwijl dat meestal niet zo is. Daarom is het belangrijk dat je oprecht en direct sorry! zegt als je iemand per ongeluk iets aandoet, en even controleert of het weer goed met hem/haar is.
- Als je iets bewust hebt gedaan maar achteraf spijt hebt, is oprecht excuus aanbieden een goede manier om te proberen het weer goed te maken.
- Vraag de leerkracht om hulp.

Wat kun je doen als je heel erg boos wordt?

- Zeg stop, controle! tegen jezelf.
- Stop je handen in je zakken of hou ze op je rug.
- Tel tot 10.
- Draai je om en loop weg.
- Doe je ogen dicht en haal diep adem zodat je rustig wordt.
- Denk na. Wat gebeurde er, wat voel je, wat kan je doen?
- De oplossing die je kiest is goed voor jezelf én voor de ander.
- Heb je een goede oplossing, probeer die dan uit.
- Zie je geen goede oplossing, zoek dan hulp bij de leerkracht of pleinwacht.

Repressieve maatregelen

Stappenplan gedragsproblemen en Consequentietrap overblijf

Structureel pesten en ander wangedrag worden niet getolereerd. Daarop volgt altijd een sanctie. Afhankelijk van de situatie kan dit een waarschuwing zijn, een straf, of uiteindelijk zelfs schorsing of verwijdering. Zie de kwaliteitskaarten “Stappenplan bij gedragsproblemen” en “Consequentietrap overblijf” voor de praktische invulling hiervan.

Anti-pestlessen

Als in een klas ondanks de Kwink lessen een ruzieachtige sfeer heerst en meerdere kinderen elkaar regelmatig irriteren of pesten, dan zal de leerkracht een aantal specifieke anti-pestlessen geven. Bewustwording van wat er speelt en er samen wat aan doen, zal bijdragen aan een positiever klassenklimaat. Alle ouders worden voor aanvang van deze lessen door de leerkracht op de hoogte gebracht van wat er speelt, zodat zij weten dat hier de komende tijd extra aandacht aan zal worden besteed. Eventueel kunnen ouders daarop inhaken als hun kind de sfeer en het pesten in de klas ter sprake brengt.

Vijfsporenaanpak

➤ Hulp aan het gepeste kind

In de vorm van steun, een luisterend oor en oplossingsgerichte maatregelen. De ouders van de gepeste leerling worden op de hoogte gebracht indien sprake is van structureel pesten van hun kind. De leerkracht blijft gedurende het gehele proces in gesprek met het gepeste kind en zijn of haar ouders en houdt hen op de hoogte van de aanpak en gemaakte afspraken. Het kind wordt geprezen dat het hulp durfde te zoeken. Samen wordt gezocht naar mogelijke oplossingen (b.v. schade herstellen door zelf bedenken van een acceptabele genoegdoening, relatieherstel pester). Eventueel kan worden geadviseerd om deskundige hulp in te roepen. Bijvoorbeeld voor een training sociale vaardigheid of versterking van het zelfvertrouwen. Hiermee wordt zeker niet bedoeld dat pesten de eigen schuld is van het gepeste kind. Sommige kinderen kunnen echter wel een steuntje in de rug gebruiken. Het gepeste kind voelt zich vaak eenzaam en heeft een beperkte weerbaarheid. Angst en onzekerheid worden verder versterkt door ondervonden pestgedrag.

➤ Hulp aan de pester

De leerkracht zal proberen te achterhalen waar het pestgedrag vandaan komt, door intensief met het betreffende kind in gesprek te gaan. Misschien is de pester vroeger zelf gepest, of is (mogelijk) sprake van een ontwikkelingsstoornis, waardoor hij/zij zich impulsief en/of agressief gedraagt. Een kind kan ook door omstandigheden of eigen onzekerheid of angst in een pester-rol gegroeid zijn. Afhankelijk van de situatie zijn verschillende oplossingsgerichte interventies mogelijk. Hulp wordt gegeven in de vorm van regels en afspraken, het stimuleren van gewenst gedrag en het bespreken en sanctioneren van ongewenst gedrag. Structuur wordt geboden en het kind leert om op een positieve manier met anderen om te gaan, met veel positieve bekrachtiging als dat lukt. Eventueel kan worden geadviseerd om deskundige hulp in te roepen. Bijv. voor persoonlijke sociale vaardigheidstrainingen maar ook voor betrokkenheid GGD, jeugdzorg of maatschappelijk werk. De pester heeft vaak verkeerde en beperkte sociale vaardigheden. Hij/zij is soms niet goed in staat langdurige sociale contacten te onderhouden op andere gronden dan die van macht en delen in die macht.

➤ Hulp aan de meelopers en de zwijgende middengroep

In de vorm van hen zelf mobiliseren bij het vinden van oplossingen. Praten over hun rol in het pestprobleem is belangrijk. Meelopers willen er vaak graag bij horen. De grote angst van de meelopers is om zelf gepest te worden. De zwijgende middengroep heeft vaak geen weet van het pestgedrag of wil het liever niet weten. Deze kinderen kunnen een cruciale rol spelen in het signaleren en stoppen van pesterijen als zij zich bewust zijn van hun gezamenlijke kracht. Als de groep ervoor kiest om achter het slachtoffer te gaan staan dan houdt het pesten op.

➤ Hulp aan de ouders

In de vorm van achtergrondinformatie en adviezen. Ouders die zich zorgen maken, worden altijd serieus genomen. Ouders worden geïnformeerd over structurele pestproblemen en betrokken bij het zoeken naar de oorzaak en het vinden van oplossingen. De school kan ouders indien gewenst ook advies geven voor de aanpak thuis.

➤ Hulp aan de leerkracht

In de vorm van achtergrondinformatie over het verschijnsel, de signalen, de gevolgen en concrete aanpakmogelijkheden. De leerkrachten reageren adequaat op pestsignalen. De intern begeleider, gedragspecialist en externe deskundigen kunnen waar nodig ondersteunen bij de aanpak van het probleem.

Cyberpesten

Cyberpesten of digitaal pesten is ook pesten, maar dan in de online wereld. In de meeste gevallen is de dader bekend bij het gepeste kind of bestaat een sterk vermoeden wie de pester is. In dat geval wordt op dezelfde manier gehandeld als bij "gewoon" pesten. De gedragsregels in de echte wereld en in de online wereld zijn hetzelfde.

In de online-wereld kan iemand echter een andere identiteit aannemen of helemaal anoniem blijven, waardoor de grenzen van het pestgedrag worden verlegd. Als de dader niet bekend is dan moet deze worden opgespoord. Erover praten kan helpen, want andere kinderen weten vaak wel wie de dader is. Wanneer het pesten onder schooltijd met computers van de school gebeurt, dan kan dit door de systeembeheerder worden achterhaald. In ernstige gevallen kan de politie worden ingeschakeld. De school kan hierover adviseren, maar uiteindelijk zijn het de ouders die al dan niet aangifte doen. Het is in ieder geval goed om alle berichten en eventuele foto's te bewaren, hoe onaangenaam de inhoud ook is. Ze kunnen fungeren als bewijsmateriaal en als aanknopingspunt bij het zoeken naar de dader.

Stappenplan voor leerkrachten na melding van structureel pesten

Stap 1 – Erkenning van het pestprobleem

Het uitgangspunt is: als een kind zich gepest voelt dan is er een pestprobleem. Dat wil niet zeggen dat de vermeende pester op voorhand schuldig wordt bevonden. Maar de leerkracht laat het kind merken dat het probleem serieus wordt genomen en dat er een oplossing voor gevonden zal worden.

Stap 2 – Verkenning gepeste

De leerkracht gaat uitgebreid in gesprek met het gepeste kind. Wat is het probleem, hoe voelt het kind zich, wie zijn erbij betrokken, zoveel mogelijk voorbeelden van situaties, hoe reageren de andere kinderen, welke kinderen nemen het voor de gepeste op, welke kinderen lopen mee met de pester, wat zou helpen om het probleem op te lossen, wie zou hem/haar kunnen steunen, heeft het kind er al met zijn/haar ouders over gesproken, enz.

Stap 3 – Verkenning pester

De leerkracht gaat uitgebreid in gesprek met de vermeende pester. Wat is het probleem, hoe voelt het kind zich, wie zijn erbij betrokken, de genoemde situaties worden besproken, welke rol spelen de andere kinderen, wat zou helpen om het probleem op te lossen, wie zou daarbij kunnen helpen, enz. De leerkracht probeert ook te achterhalen waar het gedrag vandaan komt. Spelen er dingen uit het verleden, dingen thuis, is het kind ooit zelf gepest, waar komen de negatieve gevoelens richting het gepeste kind vandaan.

Stap 4 – Verkenning betrokkenen

De leerkracht gaat uitgebreid in gesprek met andere kinderen die bij het probleem betrokken zijn of getuige waren, om alle aspecten goed in beeld te krijgen. Wat is hun rol hierin? Wat zou volgens hen helpen om het probleem op te lossen?

Stap 5 – Documenteren probleem en maken plan van aanpak

De leerkracht documenteert het probleem en maakt, afhankelijk van de situatie, een plan van aanpak. De intern begeleider en de gedragsspecialist kunnen hierbij indien gewenst ondersteunen. Zie ook hierboven bij "Vijfsporenaanpak". De ouders van gepeste en pester worden op de hoogte gebracht van de situatie en het plan van aanpak. Dit plan wordt doorgesproken met gepeste, pester, of gepeste en pester samen, en de klas. Indien een gesprek met de ouders van de gepeste en/of de ouders van de pester onderdeel zijn van het plan, dan worden de betreffende ouders daarvoor uitgenodigd. Indien nodig kan het plan op punten worden bijgesteld en daarna worden vastgesteld. Er wordt afgesproken hoe en wanneer de situatie zal worden geëvalueerd. In het begin zal dit wekelijks zijn, daarna kan een langere periode worden afgesproken.

Stap 6 – Uitvoering

De komende tijd zal worden gewerkt volgens het vastgestelde plan van aanpak.

Stap 7 – Evaluatie

De situatie wordt op de afgesproken momenten geëvalueerd met alle betrokkenen. Als het probleem nog niet naar ieders tevredenheid is opgelost, dan beslist de leerkracht of wordt teruggegaan naar stap 5 of 6 van dit stappenplan.

Stap 8 – Afsluiting en documentatie

In Parnassys worden tijdens het proces het probleem, de aanpak, uitvoering, evaluatie en (als het probleem echt is opgelost) afsluiting vastgelegd door de leerkracht, bij zowel het gepeste kind als de pester.